

“ધ્વણાને મન જાડ એટલે લાકડું, ફળ, ચારો કે છાંયો.

પણ ના.

જાડ એટલે પ્રાણવાયુનું કારખાનું, જાડ એટલે પ્રદૂષણ નિયંત્રણ,
જાડ એટલે પાણીનું પુનરાવર્તન અને ભેજ-ઉષ્ણતામાનનું નિયમન,
જાડ એટલે કલરવ કરતાં મધુરા પંખીડાઓનું આશ્રયસ્થાન,
જાડ એટલે જીવનદાયક ઓપથિ, જાડ એટલે ખોરાક નિર્માણ,
જાડ એટલે સૂર્યશક્તિનું પદાર્થમાં રૂપાંતર.

જાડ પાણી-પવનની ગતિ રોકી જમીનનું ધોવાણ અટકાવે,
જાડ જમીનનું સર્જન કરે, જાડ જમીનને ફળદૂપ બનાવે,
જાડ વરસાનું નિયમન કરે,
જાડ વરસાના પાણીને જમીનમાં ઉતારી ભૂગર્ભ જળસંગ્રહ વધારે.
ડૉ. દાસના કહેવા પ્રમાણે એક જાડ પોતાના જીવનકાળ દરમિયાન
રૂપિયામાં માપી શકાય તેવી પંદર લાખ સિતેર હજારની સેવા આપે છે.
પરંતુ જેની કિંમત રૂપિયામાં આંકી જ ન શકાય એવી જાડની સેવા છે -
સુંદરતા, શોભા અને શાંતિની જગતને ભેટ.

વાડાનાં, ફળિયાનાં, પાદરનાં, રસ્તા-નહેરની બાજુના,
તળાવની પાળ પરનાં, શહેરના બાગનાં જાડ છાંયો અને હંડક આપે છે.
વાતાવરણને શાંત, ખુશનુમા, આદ્વિલાદક, સુંદર, મનોહર
બનાવી આંખને દારે, મનને ખુશ કરે છે.

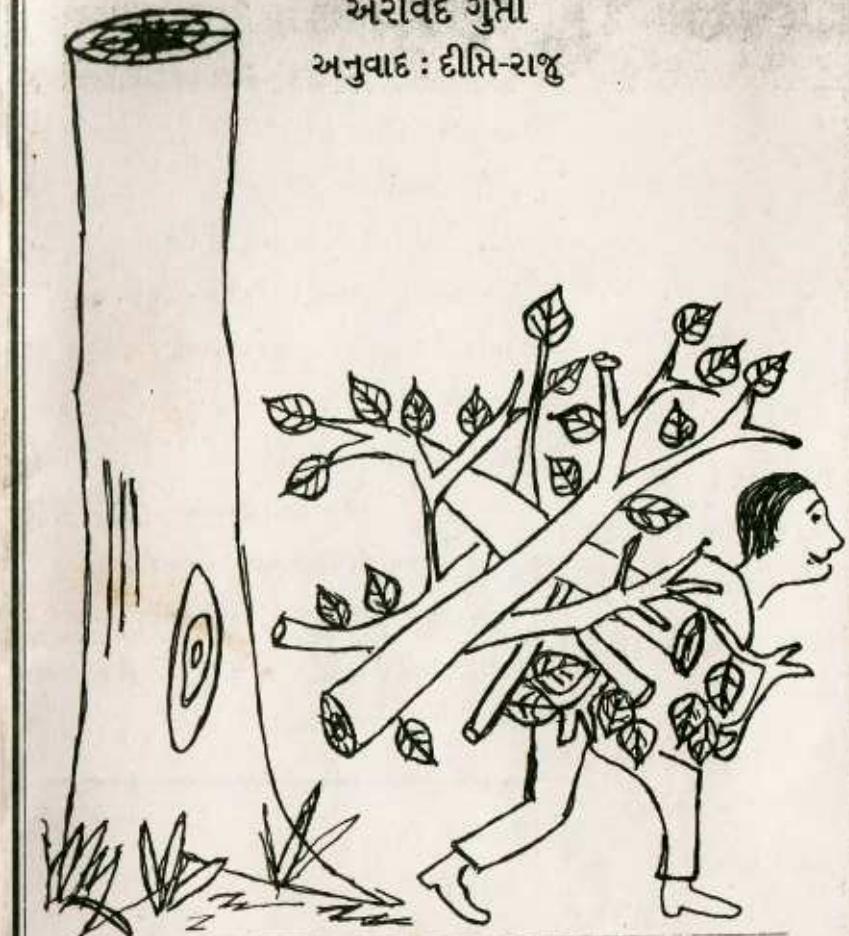
યિતને શાંતિ આપે છે. હદ્દયમાં કોમળા ઉર્મિઓ જગાડે છે,
આત્માને આનંદ આપે છે.”
હવે કહેવાની જરૂર ખરી કે વૃક્ષને વાવો, અને રક્ષો ?

- રાજુ-દીપિ

પરોપકારી જાડ

અરવિંદ ગુમા

અનુવાદ : દીપિ-રાજુ

શિશુ મિલાપ, વડોદરા

પરોપકારી જાદ

પરોપકારી જાદ : અરવિંદ ગુમા

Paropakar Jhad : Arvind Gupta

શેખ સિલ્વિરસ્ટાઈનના પુસ્તક 'ય જિવિંગ ટ્રી'ના આધારે

અનુવાદ : દીપિ- રાજુ

© સર્વાધિકાર સુરક્ષિત

ભારત શાન વિજ્ઞાન સમિતિ

પુરલક્ષ્માળાના સંપાદક : અરવિંદ ગુમા

કાર્બન્કારી સંપાદક : સંજ્ય કુમાર

રેખાંકન : હુલારી

લેખર ગ્રાફિક્સ : અશરનિર્માણ,

બી-એ, દંભા કોમ્પ્લેન્સ,

ગુજરાત વિશ્વવિદ્યાલય, અમદાવાદ - ૩૪

મુદ્રક : ડિગણાજ પ્રિન્ટર્સ, અમદાવાદ.

પ્રકાશન વર્ષ : માર્ચ, ૧૯૯૮

કિંમત : ૫.૦૦ રૂપિયા

પ્રકાશક :

શિશુમિલાપ,

૧, શ્રી હરી એપાર્ટમેન્ટ,

મેસેપેસ હોટલ પાછળ, અલકાપુરી,

વડોદરા - ૩૬૦૦૦૭

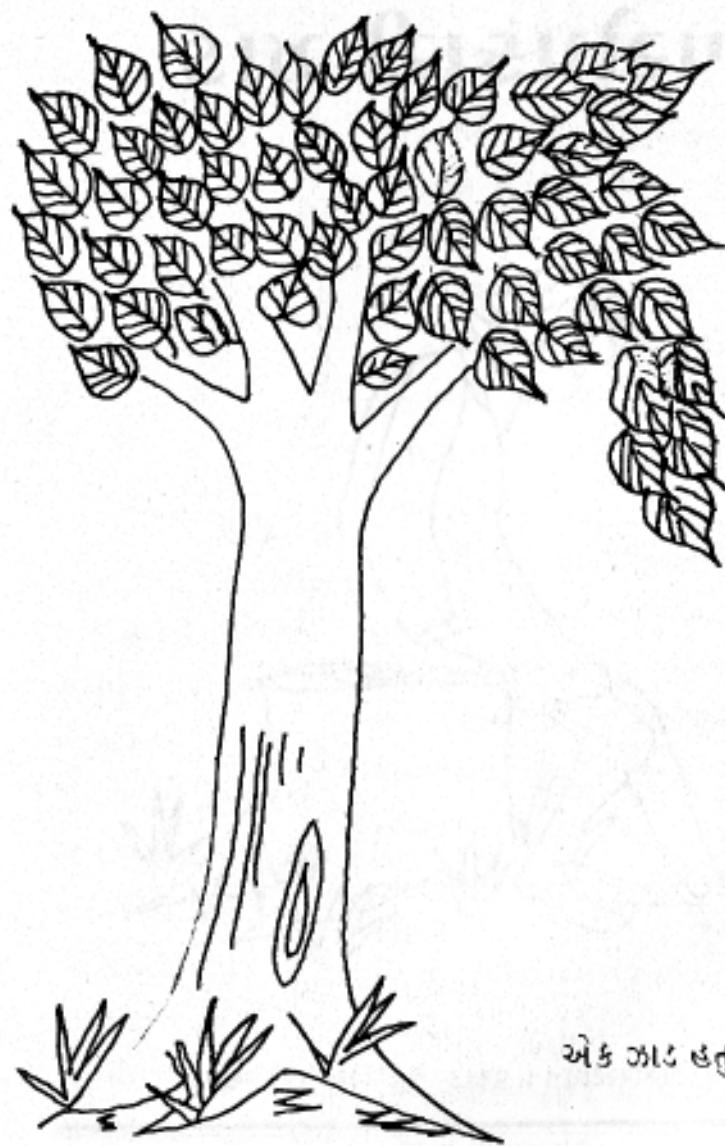
ફોન : ૦૨૬૫ - ૩૪૨૫ ૩૮

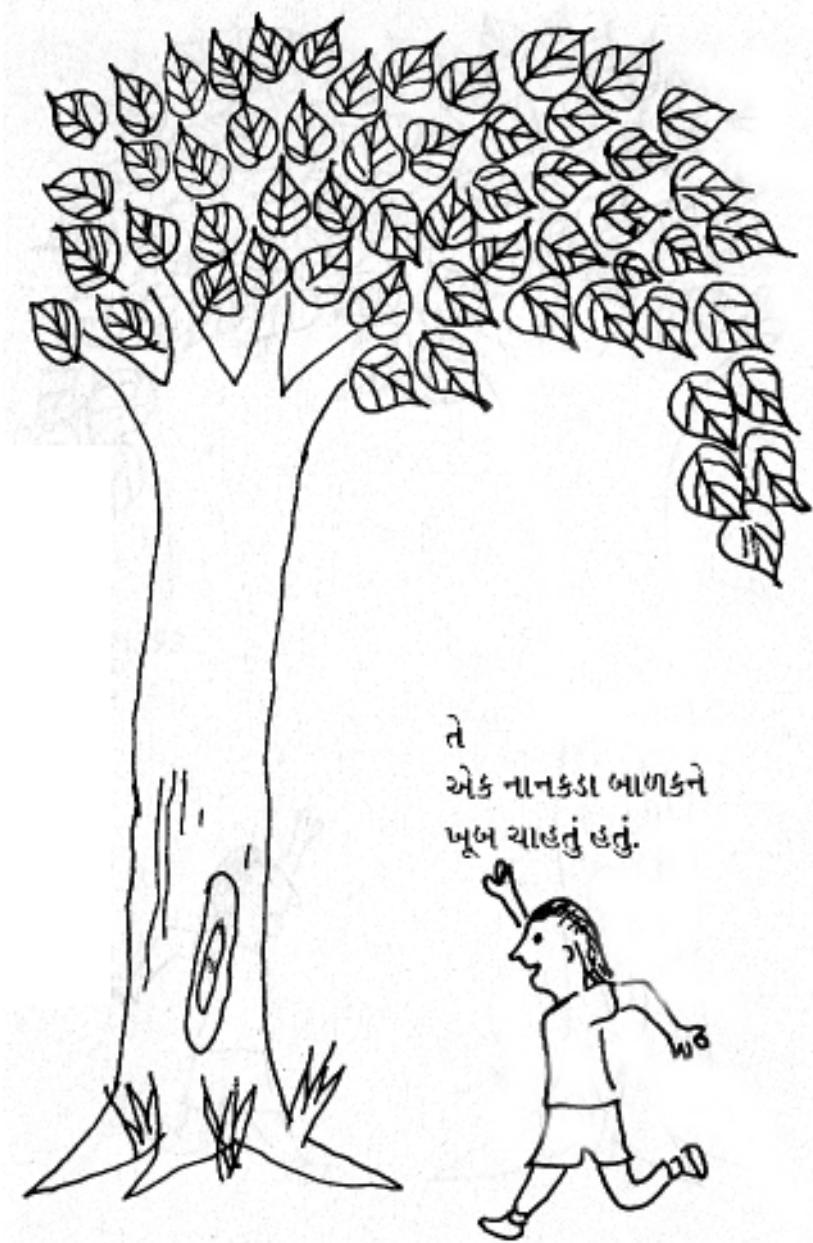
શેખ સિલ્વિરસ્ટાઈનના પુસ્તક 'ય જિવિંગ ટ્રી'ના આધારે

રજૂઆત : અરવિંદ ગુમા ૦ અનુવાદ : દીપિ-રાજુ

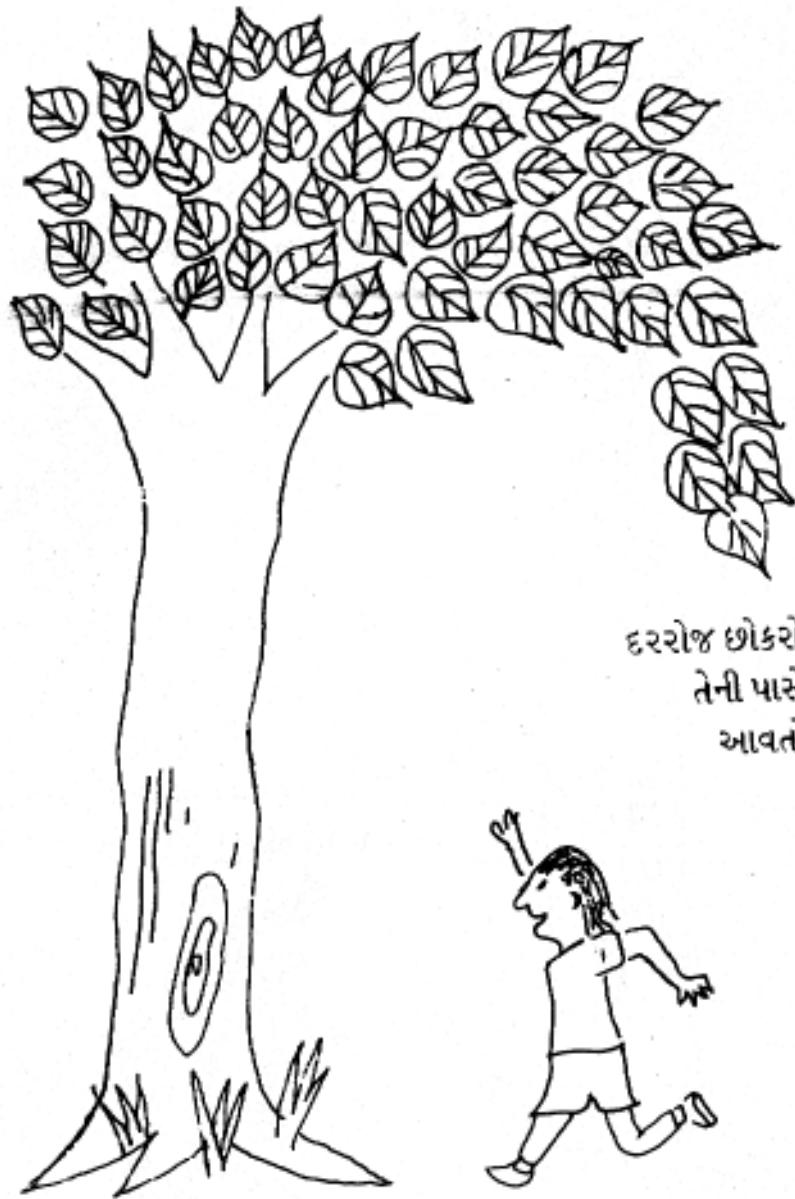
આ ચોપડીનું
છિન્દીમાં પ્રકાશન
ભારત શાન વિજ્ઞાન
સમિતિ દ્વારા 'રાષ્ટ્રીય
સાક્ષરતા મિશન'ના
સહયોગથી થયેલું.
જન વાચન આંદોલન
દેણા પ્રકાશિત આ
ચોપડીઓનો દેહ
ગામડાંના લોકો અને
ભાગીડીમાં વાંચવા -
લખવામાં રસ પેદા
કરવાનો છે.

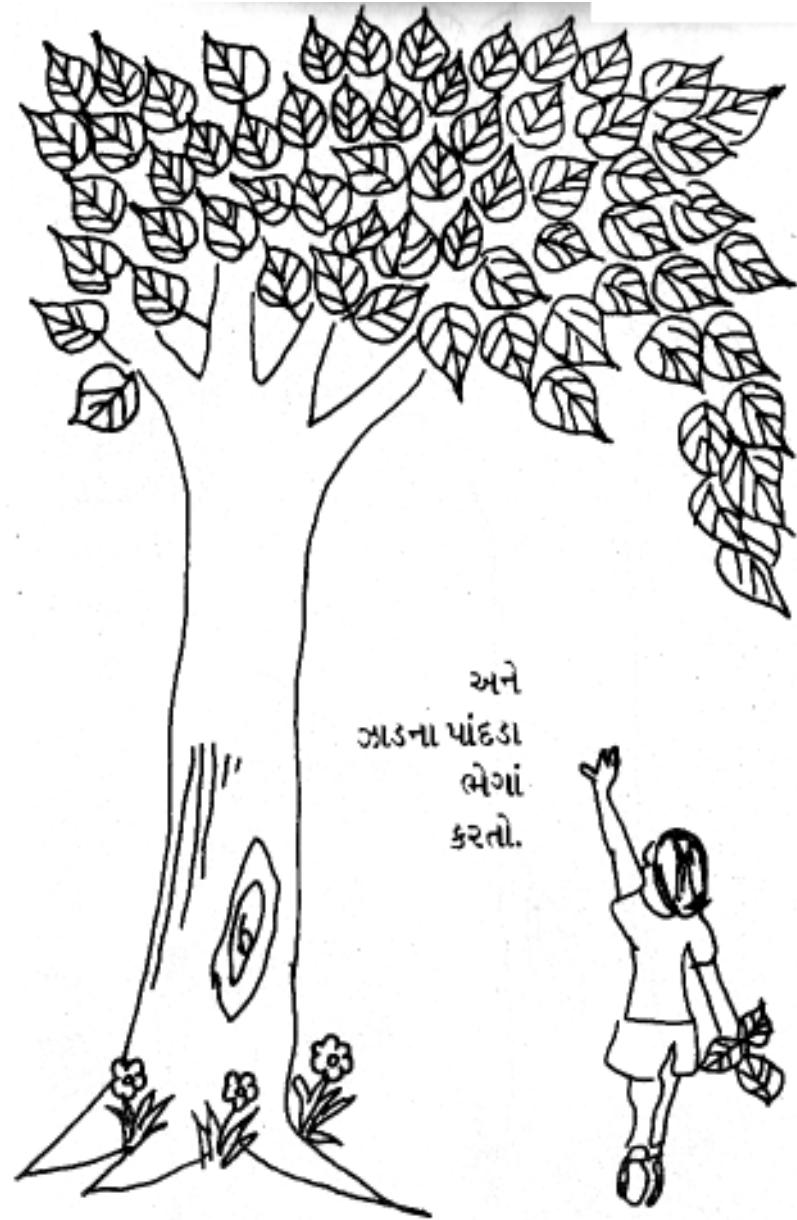
2

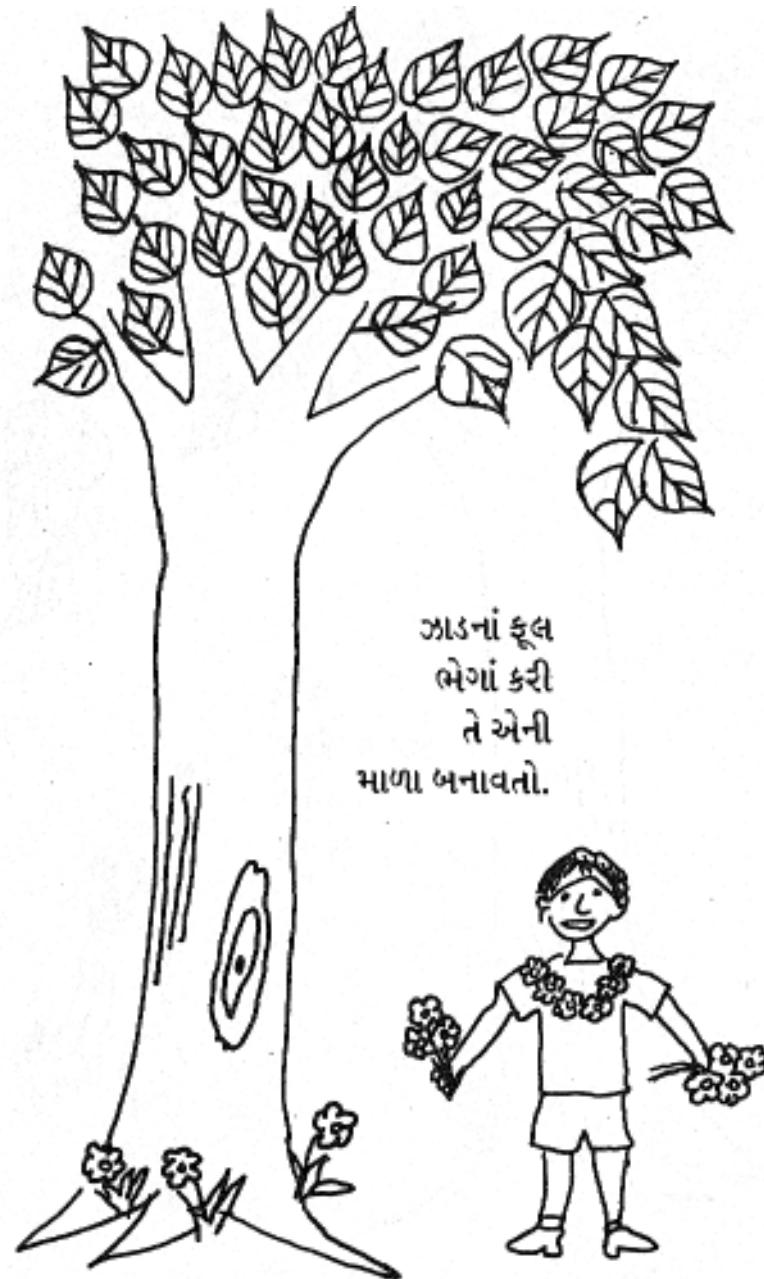
3

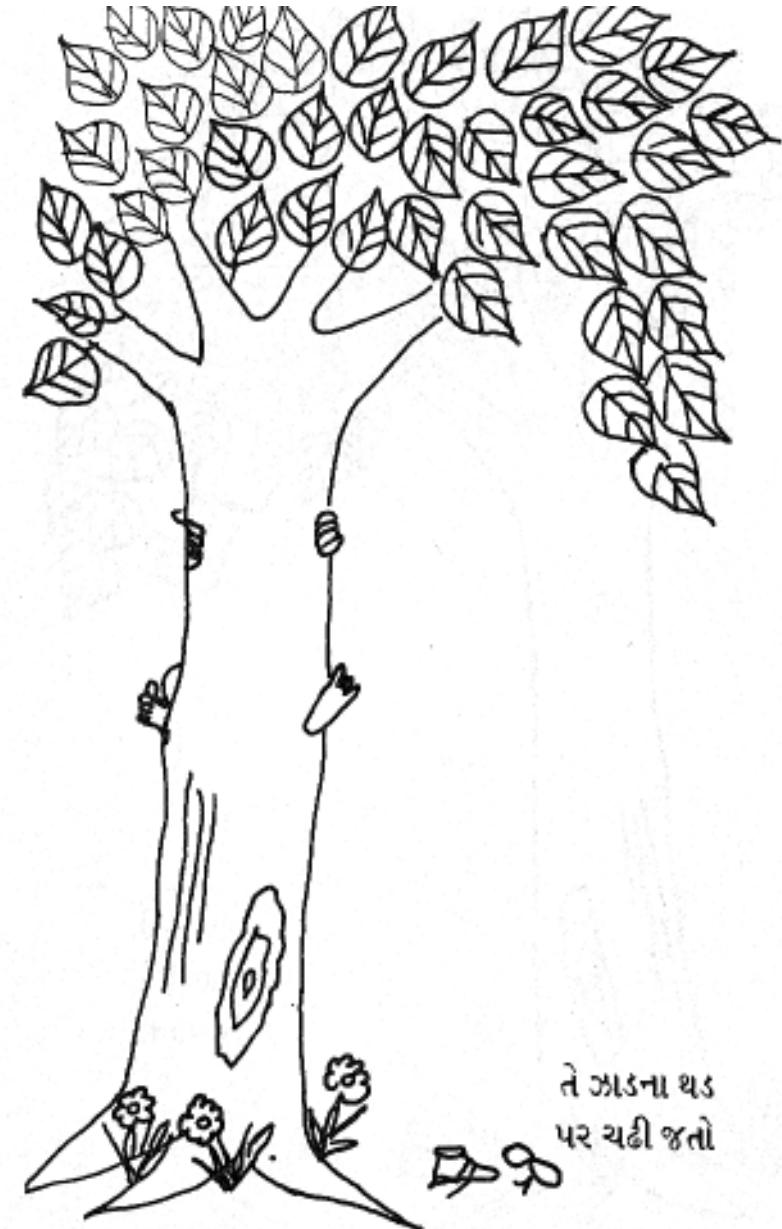
દરરોજ છોકરો
તેની પાસે
આવતો

અને
જાડના પાંદડા
લેગાં
કરતો.

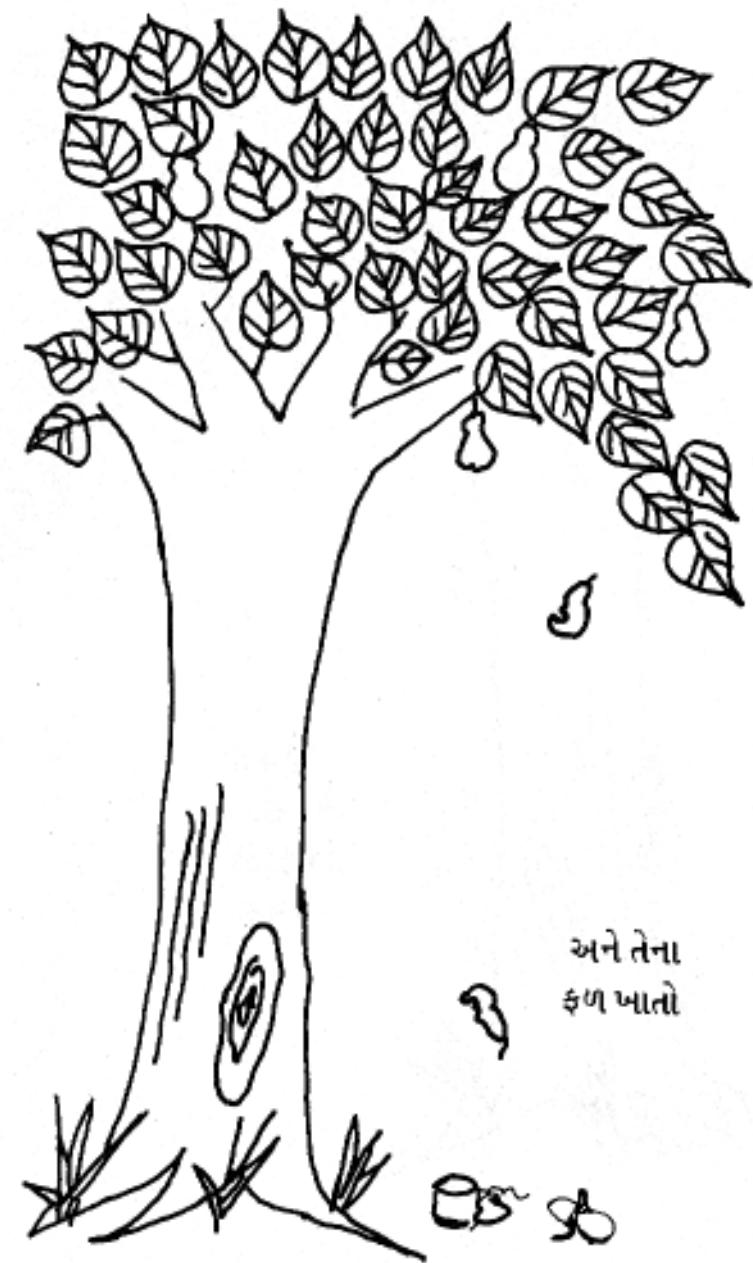
6

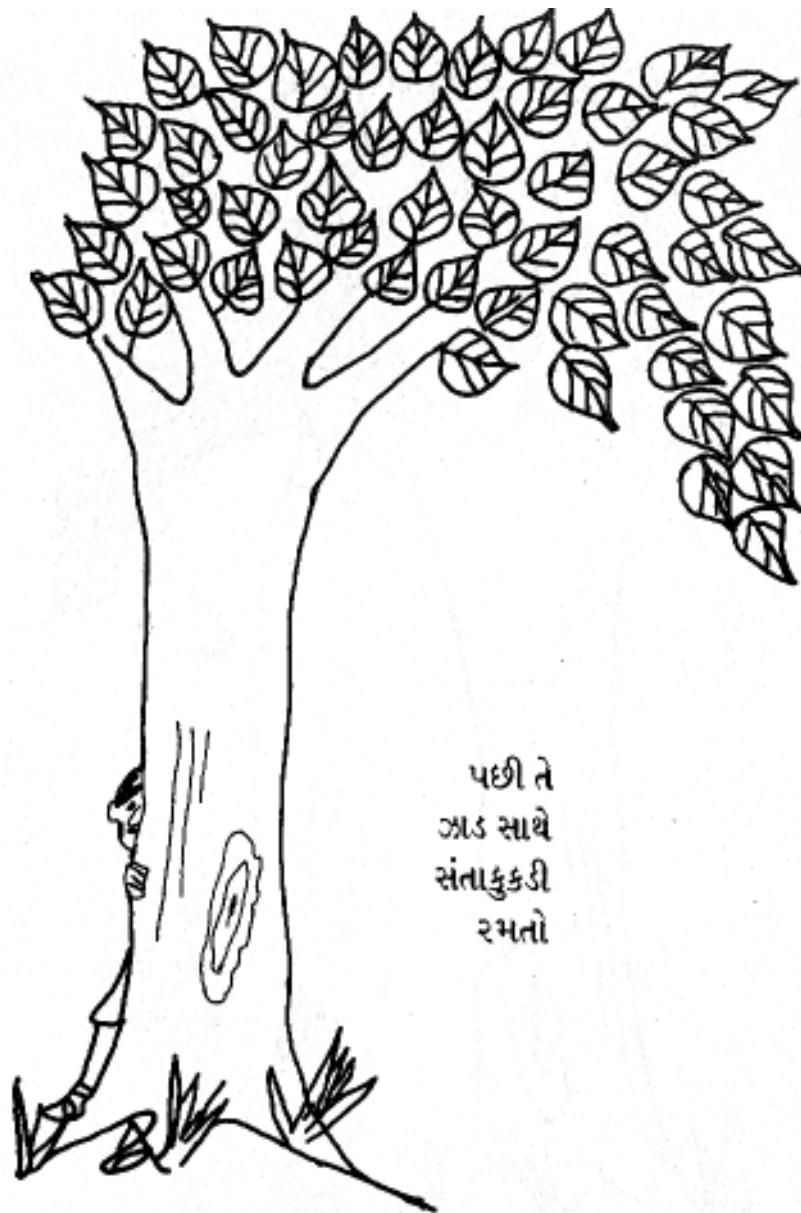
8

અને તેની
ડાળીએ
હિંયકતો

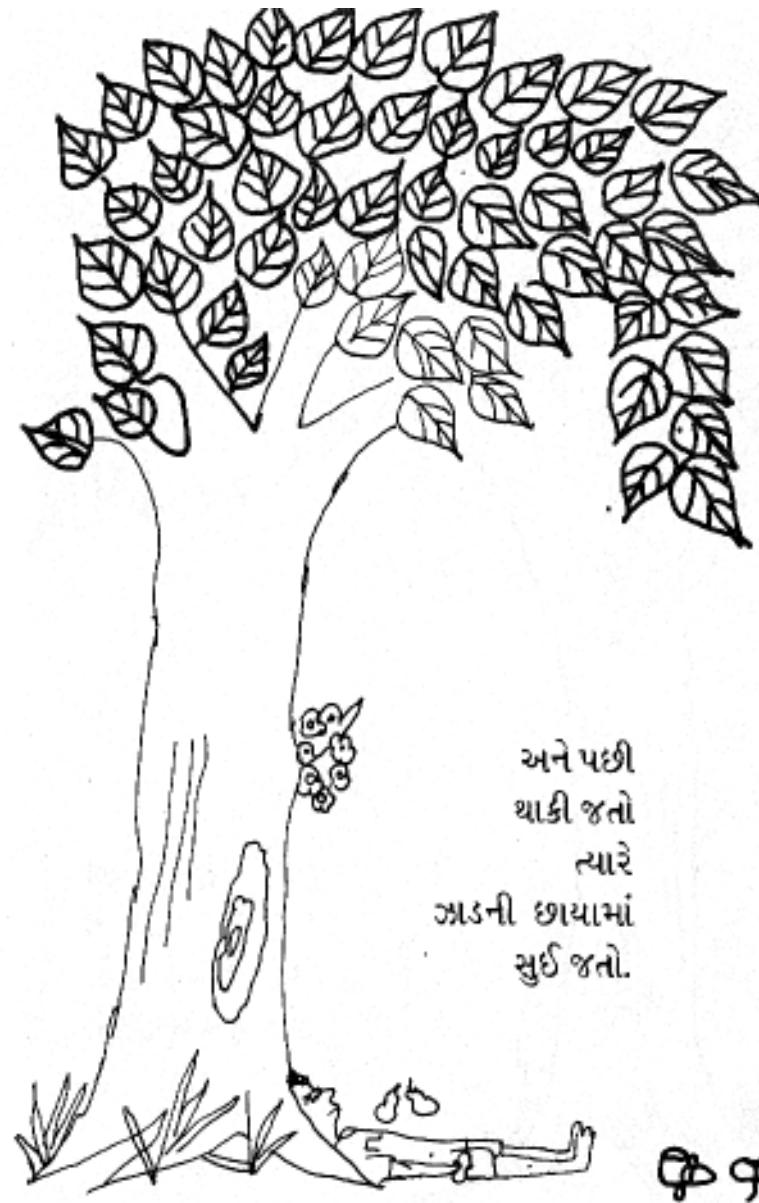

9

અને તેના
ફળ ખાતો

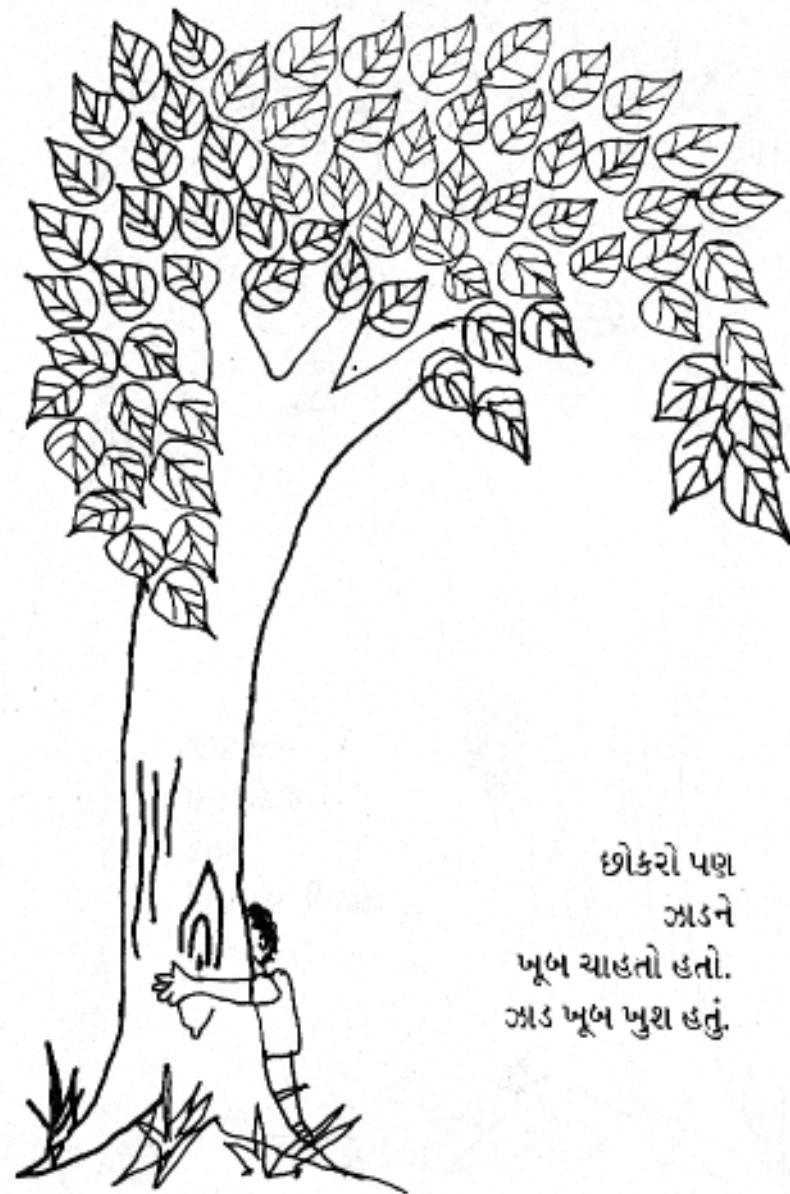

10

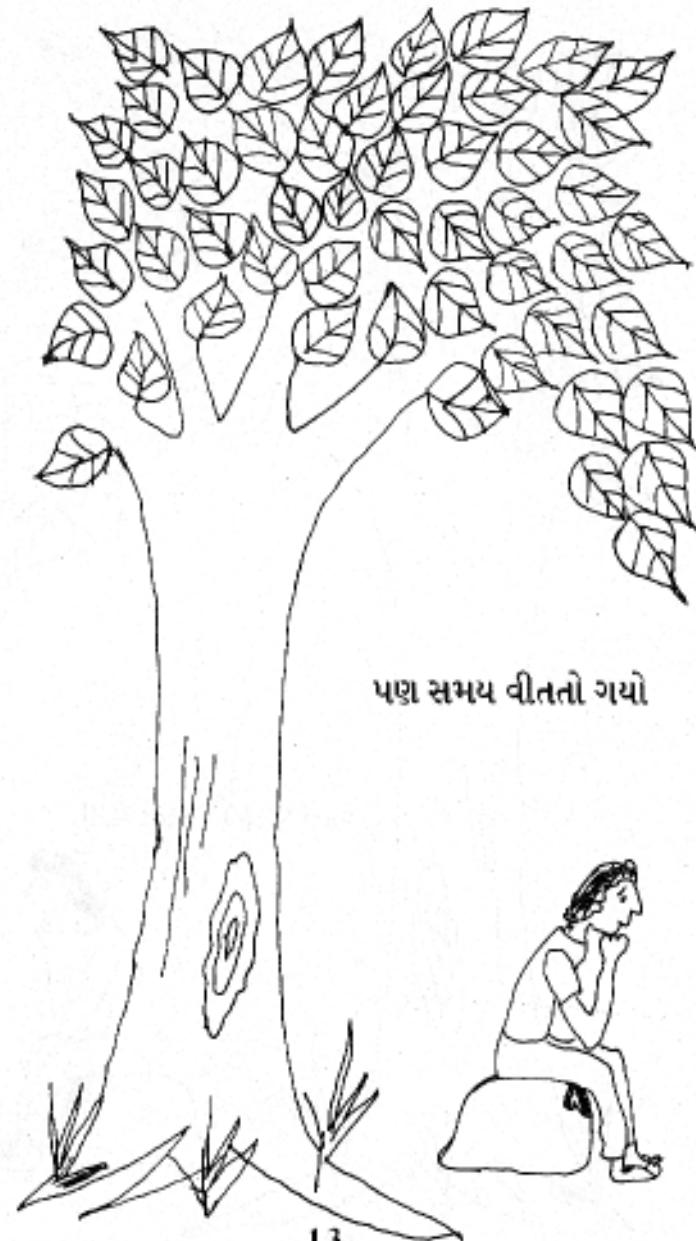
11

અને પછી
થાકી જતો
તારે
જાડની છાયામાં
ચુઈ જતો.

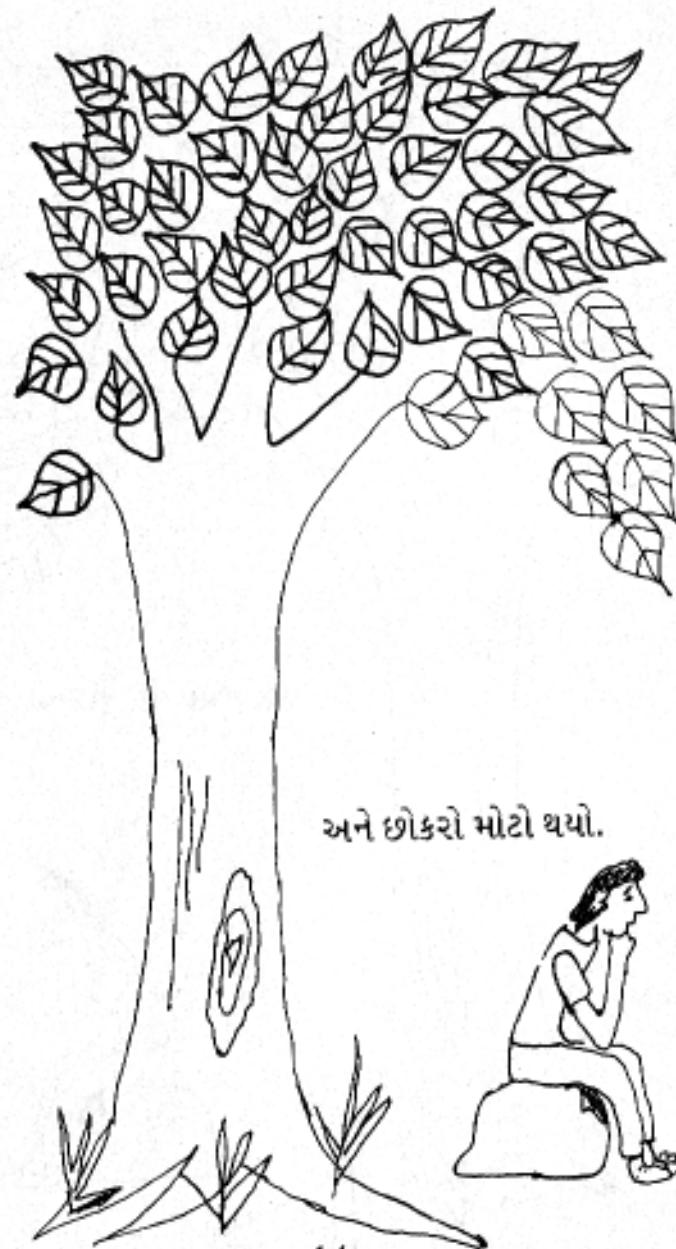
છોકરો પણ
જાડને
ખૂબ ચાહતો હતો.
જાડ ખૂબ ખુશ હતું.

12

પણ સમય વીતતો ગયો

13

14

15

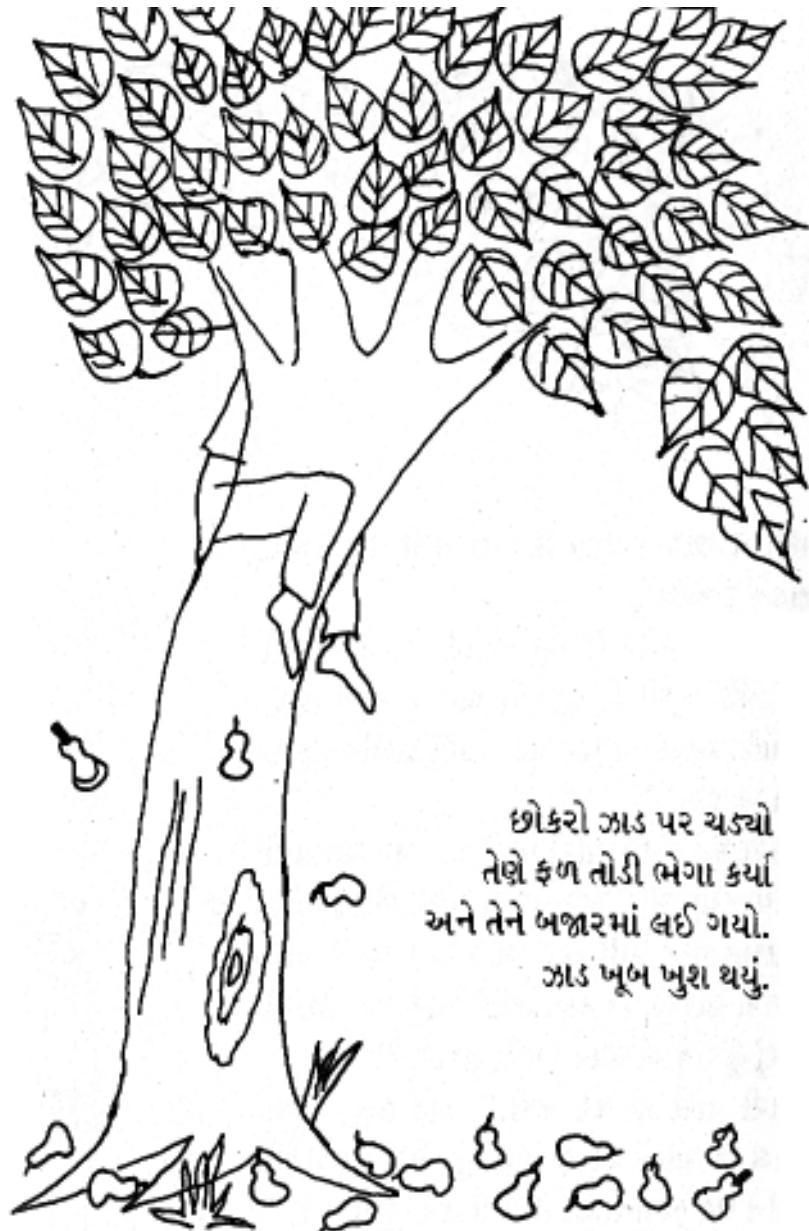

એક દિવસ જ્યારે છોકરો જાડ પાસે આવ્યો તો
જાડ કહે, “બેટા આવ. મારા થડ પર ચડી અને
ડાળીએ જૂલ. મારાં ફળ ખા અને મારી છાયામાં
રમીને મજા કર!”

છોકરો કહે, ‘હવે હું મોટો થઈ ગયો છું. હવે
કંઈ મારી ઉમર જાડ પર ચડવાની નથી. હું હવે
વસુઓ ખરીદી મજા કરવા માગું છું. મારે થોડા
પૈસા જોઈએ છે.

શું તું મને થોડા પૈસા આપી શકે?’

જાડ કહે, “મારી પાસે પૈસા તો નથી. મારી પાસે
ફક્ત પાન અને ફળ છે. મારા ફળ તોડી લે અને
શહેરમાં વેચજે. એનાથી તને પૈસા મળશો અને તું
ખુશ થઈ જઈશ.”

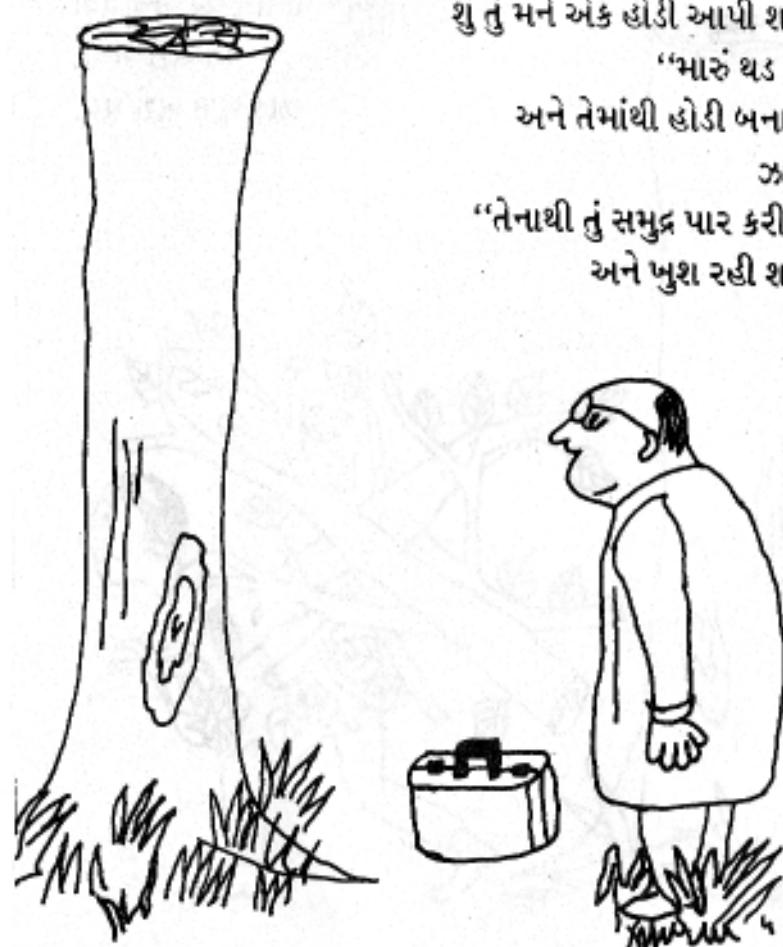
છોકરો જાડ પર ચડ્યો
તેણે ફળ તોડી ભેગા કર્યા
અને તેને બજારમાં લઈ ગયો.
જાડ ખૂબ ખુશ થયું.

પછી તે છોકરો ધણાં દિવસો સુધી ન આવ્યો.
જાડને દુઃખ થયું.
પછી જ્યારે એક દિવસ છોકરો પાછો આવ્યો
તો જાડ ખુશીથી જુમવા લાગ્યું અને કહે,
“આવ. મારા થડ પર ચડ. મારી ડાળીએ જૂલ.
અને ખુશા રહે.”
છોકરો કહે, ‘હવે મારી પાસે જાડ પર ચડવાનો
સમય નથી. મારે એક ઘરની જરૂર છે, જેમાં હું
સલામત રીતે રહી શકું. મારે એક પત્ની અને
બાળકો જોઈએ છે અને તેમને માટે ઘર જોઈએ
છે. શું તું મને એક ઘર આપી શકીશ ?’
“મારી પાસે તો ઘર નથી.” જાડે કહ્યું, “આ
જંગલ જ મારું ઘર છે પણ તું મારી ડાળીએ
કાપીને ઘર બનાવી લે. તેનાથી તને ખુશી થશો.”

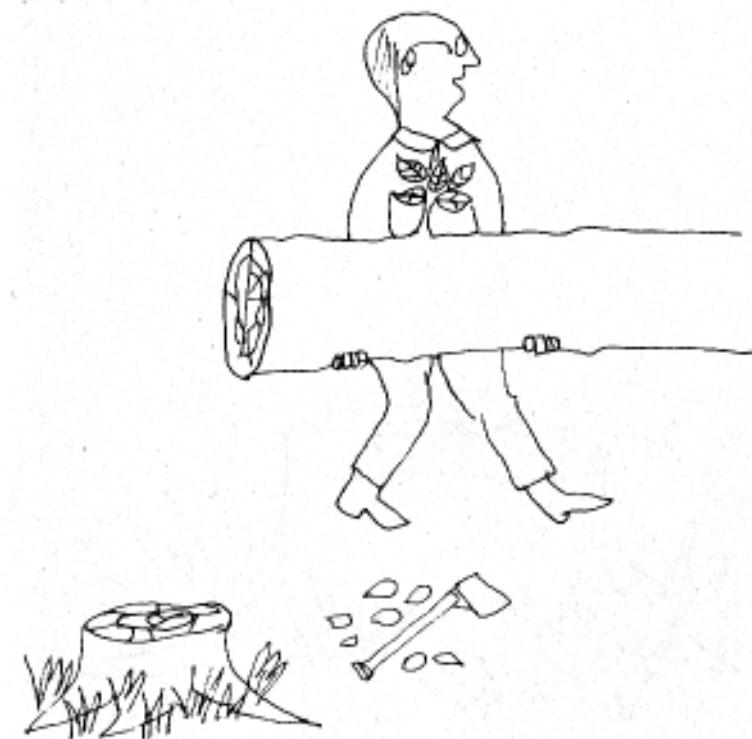
એટલે છોકરાએ
જાડની ડાળીએ કાપી લીધી
અને પોતાનું ઘર બનાવવા
તને લઈ ગયો.
જાડ ખૂબ ખુશ થયું.

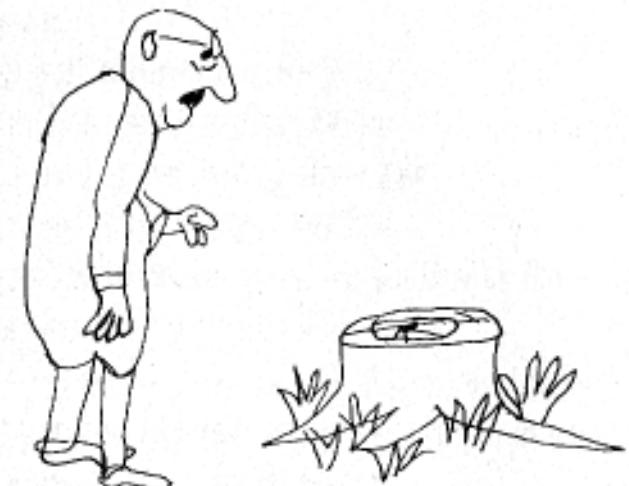
પરંતુ છોકરો ઘણા દિવસો સુધી પાછો ન આવ્યો.
અને તે આવ્યો ત્યારે જાડને એટલો બધો આનંદ થયો કે તે બોલી જ
ન શક્યું. “આવ બેટા” તે કહે, “આવ અને રમ.”
‘હું બહુ દુઃખી છું, હવે મારી ઊંમર રમવાની નથી રહી.’ છોકરાએ
કહ્યું, ‘મારે એક હોડી જોઈએ છે જે મને સાત સમુદ્ર પાર લઈ જાય.
શું તું મને એક હોડી આપી શકીશ ?’

“મારું થડ કાપી લે
અને તેમાંથી હોડી બનાવી લે”
જાડે કહ્યું.
“તેનાથી તું સમુદ્ર પાર કરી શકીશ
અને ખુશ રહી શકીશ.”

એટલે છોકરાએ થડ કાપ્યું
તેની હોડી બનાવી
અને સમુદ્ર પાર કરી ગયો.

જાડ તો પણ ખુશ હતું...
પણ ખરેખર નહીં.

ઘણાં ઘણાં સમય પછી છોકરો ફરી પાછો આવ્યો.
“માફ કરજે બેટા” જાડે કહ્યું.
“હવે મારી પાસે તને આપવા માટે કશું નથી.
મારી પાસે ફળ પણ નથી.”
“મારા દાંત નબળા છે. હવે હું તેનાથી ફળ ખાઈ શકતો નથી”
છોકરાએ કહ્યું.
“મારી ડાળીઓ નથી રહી. જેના પર તું જૂલી શકે” જાડે કહ્યું.
‘હું ખૂબ થાકેલો છું અને થડ પર ચડવાની મારામાં તકાત પણ
નથી.’ છોકરાએ કહ્યું.

“હું તને કાંઈક આપવા માશું છું...

પણ હવે મારી પાસે કાંઈ બચ્યું નથી.

એક ખાલી હુંદું બચ્યું છે. હું શું આપું?”

‘મારે હવે બહુ કાંઈ જોઈતું પણ નથી.

ખાલી શાંતિથી આરામ કરવા માટે જગ્યા જોઈએ છે.

હું ખૂબ થાકેલો છું.’ છોકરાએ કહ્યું.

“ઓહો! એમ વાત છે?” જાડે આનંદમાં આવીને કહ્યું.

“આવ બેટા, મારા આ હુંઠા પર બેસ અને આરામ કર.”

અને છોકરો હુંઠા પર બેસી ગયો.

અને હવે જાડ ખૂબ ખૂશ થયું.

“એક બાળક - એક જાડ”

એક ગામ હતું. તેમાં મનુ નામે છોકરો રહે. તેને ગામની પાદરે આવેલું વડનું જાડ બહુ ગમે. તડકામાં છાંયો આપે, વરસાદથી લીજાતા બચાવે, વડવાઈઓ પર હિંયકા ખવાય, આંબલી-પીપળી-સંતાકુકરી - થણ્ણો રમાય, વડના ટેટા ખવાય. આવું જાડ કોને ન ગમે?

એક દિવસ અચાનક કેટલાક માણસો આવ્યા અને તેમણે જાડને કાપી નાખ્યું. મનુને પારાવાર હુંઘ થયું. જાડ તેનું પરમ મિત્ર હતું. જાડ નીચે બેસી તે પંખીઓના ગીત સાંભળતો - હવે તો પંખીઓ પણ રીસાયાં. મનુની આંખમાં આંસુ આવી ગયા. સાંજે તે ખૂખ્યો જ સૂઈ ગયો. તેને ખાવાનું ન ભાવ્યું.

તે રાતે સ્વામાં વનદેવતા આવ્યા. તેમણે મનુના માથે પ્રેમથી લાથ કેરવ્યો અને વહાલ કર્યું. વનદેવતાને મનુને કહ્યું, ‘બેટા મનુ રડ નહીં. તમે તો કેટલા બધા બાળકો છો? ‘એક બાળક એક જાડ’ વાવે તો પણ સરસ મજાનો બગીયો તૈયાર થઈ જાય. પછી તો બસ મજા જ મજા.’ મનુને આનંદ થયો.

બીજે દિવસે સવારે મનુને સ્વામાં વનદેવતાને આપેલા, ‘એક બાળક - એક જાડ’ સંદેશાની વાત પોતાના ભાઈબંધોને કરી. સૌ સાથીઓ કામે લાગ્યા : અશોક, ભનીયો, નાથીયો, ગીતાડી, જસલી, બાબુડો, બધાએ ભેગા થઈ ખાડા કર્યા, માટી-ખાતર ભર્યા, છોડ રોપ્યા, પાણી પાયું, ગોડ કરી, વાડ કરી, ... સૌ બાળકો સંપરી કામ કરતાં. જઘડા બંધ થયા. એક બીજાની હોસ્તી પાડી થઈ. સમયનો સદૃષ્યુપયોગ થયો. ગામના સૌ રાજુ થયા.

બાળઉધાન તૈયાર થઈ ગયો. લીમડો, રાયખા, ગોરસ-આમલી, બોર, ખારેક, પીપળો જીત જીતના જાડ અને કુલ છોડ! જીત જીતના રંગબેંદી પંખી આવ્યા, ગીત મધુરાં ગાવા લાગ્યા. આનંદ આનંદ થઈ ગયો.

ગામ નંદનવન બન્યું.